

Sammendrag:

Innbyggernes reiser i Hønefoss-området og Ål

Analyse av to reisevaneundersøkelser

Bakgrunn og problemstillinger

Buskerud fylkeskommune har, i samarbeid med Ål og Ringerike kommuner og Statens vegvesen Buskerud (i Ringerike), gitt TØI i oppdrag å gjennomføre og analysere reisevaneundersøkelser i Hønefossområdet i Ringerike kommune og i Ål kommune.

I rapporten belyses følgende problemstillinger:

- Hvilke transportressurser har befolkningen til rådighet? Hvordan er deres tilgang til bil og muligheter for å benytte bilen som reisemåte? Er det en sammenheng mellom tilgang til bil og bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, hovedbeskjeftigelse og inntekt?
- Hvordan er befolkningens reisemønster? Hvor reiser de og hvilke transportmidler benytter de? Er det en sammenheng mellom transportmiddelbruk, transportressurser og andre sentrale bakgrunnsfaktorer?
- Hvordan reiser de yrkesaktive og skoleelever/studenter til arbeid og skole?
- Hvilke holdninger har befolkningen til kollektivtransport, og hvordan er deres kunnskaper om kollektivtransporttilbudet? Er det en sammenheng mellom holdninger til og kunnskap om kollektivtilbudet og transportmiddelvalg?

Metode og utvalg

Reisevaneundersøkelsen består av to hoveddeler. Den første delen består av spesifikke spørsmål om skole-/arbeidsreisen og om kunnskap og holdninger til kollektivtransport. I denne delen er *personene* analyseobjektet. I den andre delen av reisevaneundersøkelsen er det *reisene* som er analyseobjektet. Den andre delen av undersøkelsen er en reisedagbok, der gårsdagens reiser og transportmiddelbruk blir registrert, i tillegg til enkelte bakgrunnsvariabler. Adresse for start- og stoppested for alle reiser som intervjuobjektet har foretatt dagen før registreres.

Norsk Gallup Institutt AS er benyttet som underleverandør til den praktiske gjennomføringen av reisevaneundersøkelsene. Det er gjennomført 1008 telefonintervjuer i Hønefossområdet, og 410 tilsvarende intervjuer i Ål i perioden 3. mai til 16. mai 2001. Målgruppen er personer over 15 år. I analyser av tilgang til bil inkluderes imidlertid kun dem som er 18 år og eldre.

Transportressurser

Tilgangen til bil er god for de fleste i begge områder. 89 prosent av dem som er 18 år og eldre har førerkort i Hønefossområdet, 91 prosent av dem som er 18 år og eldre har førerkort i Ål. Det er hele 37 prosent i Hønefossområdet og 50 prosent i Ål som har to eller flere biler i husstanden. 84 prosent i Hønefossområdet og 88 prosent i Ål (18 år og eldre) oppgir at de alltid har mulighet til å benytte bil når de ønsker det. Tilgangen til bil er noe bedre blant befolkningen i Ål enn i Hønefossområdet.

Det er forskjeller mellom ulike grupper når det gjelder tilgang til bil. Menn, de mellom 29 og 66 år, og de som er yrkesaktive har bedre tilgang til bil enn andre grupper. Kvinner, de under 30 år, og de som studerer eller går på skole har dårligere tilgang til bil enn andre grupper.

Reisemønster

Intervjupersonene ble stilt spørsmål om reisemønster og transportmiddelbruk på gårsdagens reiser.

Innbyggerne i Hønefoss har i gjennomsnitt foretatt 3,08 reiser, mens gjennomsnittet i Ål ligger på 2,94 reiser (i beregningen er de som ikke foretok noen reise ekskludert).

På bakgrunn av opplysninger om reisemønster i reisedagboka, innbyggertall og det gjennomsnittlige antall reiser har vi konstruert en oppblåst reisematrise for hvert område for å få et bilde av reisestrømmene. Resultatene tyder på at det er mange sentrumsrettede reiser i begge områder. De fem sonene som genererer flest reiser i Hønefossområdet er Hønefoss sentrum, Haug/Klekken, Rabba/Ullerål, Eikeli og Heradsbygd. De fire sonene som genererer flest reiser i Ål er Sundre sentrum, Granhagen/Noss, Vats/Leveld/Votndalen og Torpo.

Transportmiddelbruk

Bilbruken er dominerende i både Hønefossområdet og Ål, andelen bilførere er på henholdsvis 69 og 73 prosent i de to områdene. Andelen bilpassasjerer er 11 prosent i Hønefossområdet og 8 prosent i Ål. Kollektivandelen er 6 prosent i Hønefossområdet og 2 prosent i Ål.

Transportmiddelbruken varierer etter formål. I Hønefossområdet er kollektivandelen høyest på skolereiser, og lavest på reiser for å følge/hente andre. I Ål er kollektivandelen desidert høyest på skolereiser, mens det er få som har reist kollektivt til andre formål.

For å belyse hva som kjennetegner brukerne av de ulike transportmidlene har vi benyttet multivariat analyse. Hovedtendenser i disse analysene er følgende:

- De som oftest benytter buss er i aldersgruppen mellom 15 og 17 år, er skoleelever/studenter eller hjemmearbeidende. De har dessuten dårligere tilgang til bil enn andre.
- De som oftest benytter bil er yrkesaktive og har god tilgang til bil.

- De yngre aldersgruppene sykler mer enn de eldre. De yrkesaktive sykler dessuten mer enn andre grupper. Biltilgang har også betydning for sykkelbruk. Jo bedre tilgang til bil en har, jo mindre sannsynlig er det at en sykler ofte.

Skole- og arbeidsreiser

Intervjupersonene som arbeider eller går på skole er stilt spørsmål om hvilket transportmiddel de *oftest* benytter til arbeid eller skole.

Nærmere 70 prosent kjører bil til arbeid eller skole. Kollektivandelen på skole-/arbeidsreiser er 11 prosent i Hønefossområdet og 7 prosent i Ål.

Analysene viser at det er mange som *varierer* mellom ulike transportmidler (gange, sykling, bil, kollektivtransport) fra dag til dag eller uke til uke, og dermed er såkalte multibrukere. Det er 25 prosent av innbyggerne i Hønefossområdet som er multibrukere, mens andelen multibrukere i Ål ligger på 19 prosent.

De som sjelden bruker buss til arbeid/skole begrunner dette med at bussen ikke går når de trenger det, at de bor i nærheten av skole/arbeid eller at de bruker bil fremfor kollektivt på grunn av fleksibilitet eller av praktiske årsaker.

De som sjelden bruker bil til skole/arbeid begrunner dette med at de bor i nærheten av skole/arbeid, eller at de ikke har tilgang til bil.

De som sjelden sykler eller går til skole/arbeid begrunner dette med at det tar for lang tid/er for lang vei.

Holdninger til og kunnskap om kollektivtilbudet

Med holdninger til kollektivtransport mener vi tilbøyelighet til å reagere positivt eller negativt på ulike sider av kollektivtilbudet. Med kunnskap om kollektivtilbudet mener vi oversikt over eksisterende tilbud, for eksempel priser og rutetider.

Befolkningen i Hønefossområdet er gjennomgående mer positive til kollektivtilbudet enn innbyggerne i Ål. Dette har sammenheng med at kollektivtilbudet i Hønefossområdet er bedre enn kollektivtilbudet i Ål.

Forskjellen er størst når det gjelder tilfredshet med hvor ofte bussen går, som er langt større i Hønefossområdet enn i Ål.

Påstander som flest personer i Hønefossområdet er *enig* i:

- Det er lett å få sitteplass på bussen
- Du har sjelden problemer med på- og avstigning
- Det er kort veg til bussholdeplassen
- Bussene er godt merket
- Det er enkelt å få tak i informasjon om ruter og takster

Påstander som flest personer i Ål er *enig* i:

- Det er lett å få sitteplass på bussen
- Du har sjelden problemer med på- og avstigning
- Det er kort veg til bussholdeplassen
- Bussene er godt merket
- Sjåførene yter god service

Påstander som flest personer i Hønefossområdet er *uenig* i:

- Det er billig å reise med buss
- Det er enkelt å bytte mellom kollektive transportmidler
- Jeg kommer raskt fram ved å bruke bussen
- Holdeplassene er tiltalende
- Det er enkelt å få kjøpt rabattkort

Påstander som flest personer i Ål er *uenig* i :

- Det er billig å reise med buss
- Det er enkelt å bytte mellom kollektive transportmidler
- Holdeplassene er tiltalende
- Det er enkelt å få kjøpt rabattkort
- Bussene går ofte

Nesten alle i utvalget – 99 prosent i Hønefossområdet og 95 prosent i Ål - oppgir at de har kunnskap om hvordan de kan skaffe seg informasjon om ruter og takster.

Innbyggerne i Hønefossområdet har bedre kunnskap om busstilbudet enn innbyggerne i Ål, noe som sannsynligvis har sammenheng med at andelen kollektivbrukere er lavere i Ål enn i Hønefossområdet.